

Titel: Til det nye Oplag af »Indøvelse i Christendom.«

Citation: "Til det nye Oplag af »Indøvelse i Christendom.«", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-oic-kom-root.pdf> (tilgået 05. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **Til det nye Oplag af »Indøvelse i Christendom.«** : SK havde allerede i artiklen dateret den 4. april meddelt, at det nye oplag var undervejs (185,27). Nærværende artikel fremkaldte straks en sarkastisk reaktion i *Kjøbenhavnsposten*, nr. 112, den 16. maj. 1855: »Af Hr. Søren Kierkegaards Svar i 'Fædrelandet' for iafes fremgaaer det, at hans Artikler i bemeldte 'Journal' egentlig maae betragtes som Avertissementer, hvorved han anbefaler sine mange store Skrifter, der indeholde Alt, hvad der kan siges for og imod hans Paastande og Paradoxer. Han forlanger ikke videre af dem, der gjøre Indsigelser, end at de skulle gaae hen og drukner sig i nogle af de mest ulæselige af hans Skrifter. Det er unegtelig en nem Maade at blive sine Modstandere qvit paa – og derfor er det, at han – han 'grundig som han altid gaaer tilværks' – skriver saa uhyre populairt i 'Fædrelandet'«, s. 446.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 1

◀ **Denne Bog har jeg ladet udgaae ... et historisk Actstykke** : *Indøvelse i Christendom* udkom første gang den 25. sept. 1850 (185,25), mens 2. opl. udkom den 16. maj 1855 (185,27). SK har læst en grundig korrektur og foretaget enkelte stilistiske ændringer, men han har ikke taget passager ud el. sat andre ind, jf. tekstredigørelsen til *Indøvelse i Christendom* i SKS K12, 107-110. – **udgaae**: udsende, udkomme.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 3

◀ **Pietets-Hensynet til den afdøde Biskop** : ofte nævnt tema i SKs artikler, til tider med den tilføjelse, at de stærke bånd til biskop Mynster (123,1) skyldtes SKs far (126,22).

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 7

◀ **den var ikke bleven af en Pseudonym men af mig** : SK valgte efter lang tids tøven at benytte pseudonymet 'Anti-Climacus' som forf. til *Indøvelse i Christendom*.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 13

◀ **det tre Gange gjentagne Forord var bortfaldet** : I bogens tredje del lyder »Udgiverens Forord« således: »Jvf. Forordet til Nr. II«, i SKS 12, 153, og i dens anden del: »Jvnf. Forordet til Nr. I«, i SKS 12, 85. I udgiverens forord til første del står der: »I dette Skrift, hidrørende fra Aaret 1848, er Fordringen til det at være Christen af Pseudonymen tvunget op til et Idealitetens Høieste. / Dog siges, fremstilles, høres bør jo Fordringen; der bør, christeligt, ikke slaaes af paa Fordringen, ei heller den forties – istedetfor at gjøre Indrømmelse og Tilstaaelse sig selv betræffende [angående]. / Høres bør Fordringen; og jeg forstaaer det Sagte som sagt alene til mig – at jeg maatte lære ikke blot at henflye til 'Naaden', men at henflye til [tage min tilflugt til] den i Forhold til Benyttelsen af 'Naaden'«, i SKS 12, 15.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 14

◀ **Moralen til Nr. I ... Medhold ved Forordet** : »Moralen«, der afslutter første del af *Indøvelse i Christendom*, lyder: »'Og hvad vil saa alt Dette sige?' Det vil sige, at Enhver især, i stille Inderlighed for Gud, skal ydmyge sig under, hvad det dog vil sige at være i strengeste Forstand en Christen, oprigtigt for Gud tilstaae, hvor han er, at han dog værdeligen [på en værdig måde] maatte tage mod Naaden, der tilbydes enhver Ufuldkommen, det er, Enhver. Og saa ikke videre; saa passe han forresten sit Arbejde, glad ved det, elske sin Hustru, glad ved hende, opdrage sine Børn sig til Glæde, elske sine Medmennesker, glæde sig ved Livet. Om der fordres videre af ham, vil Gud vel lade ham forstaae, og vil i saa Fald ogsaa hjælpe ham videre; thi i Lovens forfærdelige Sprog lyder det dog derfor saa forfærdende, fordi det er, som var det Mennesket selv, der ved egen Kraft skal holde sig til Christus, istedetfor at det i Kjerlighedens Sprog er Christus, der holder paa ham. Altsaa, om der fordres videre af ham, vil Gud vel lade ham forstaae; men dette fordres af Enhver, at han skal for Gud oprigtigt ydmyge sig under Idealitetens Fordringer. Og derfor skulle [skal] disse høres, høres atter og atter i deres hele Uendelighed. Det at være Christen er blevet et Intet, en Narrestreg, Noget som Enhver uden videre er, Noget man slipper lettere til end til den allerubetydeligste Færdighed. Sandeligen, det er paa høie Tid, at Idealitetens Fordringer høres. / 'Men naar det Christelige er noget saa Forfærdende og Rædsomt, hvor i al Verden kan da et Menneske falde paa at antage Christendommen?' Ganske simpelt, og hvis Du ønske det med, ganske luthersk: kun Syndens Bevidsthed kan, om jeg saa tør sige, forcere (fra den anden Side er Naaden Forcen) ind i denne Rædsel. Og i samme Øieblik forvandler det Christelige sig og er idel Mildhed, Naade, Kjerlighed, Barmhertighed. For enhver anden Betragtning er og skal Christendommen være noget afsindigt Noget eller den største Rædsel. Kun i Syndens Bevidsthed er Adgangen; ad nogen anden Vei at ville komme derind, er Majestæts-Forbrydelse mod Christendommen. / Men Synden, at Du og jeg er Synder (den Enkelte), har man afskaffet, eller man har slaaet utilladeligt af baade i Livet (det huuslige, det borgerlige, det kirkelige) og i Videnskaben, der har opfundet: *Læren* om Synden i Almindelighed. Til Vederlag [gengæld] har man saa villet hjælpe Menneskene ind i Christendommen og bevare dem i den ved Hjælp af alt det Verdenshistoriske, alt Det om denne milde Lære, det Høie og Dybe, om en Ven o.s.v., hvilket Luther Alt vilde kalde Sludder, og hvilket er Blasphemi, da det er frækt at ville fraternisere Gud og Christus. / Kun Syndsbevidstheden er den absolute Respect; og just derfor, fordi Christendom vil have den absolute Respekt, skal og vil Christendommen for enhver anden

Betragtning vise sig som Afsind eller Rædsel, just for at det kvalitative uendelige Eftertryk kan falde paa, at kun Synsbevidstheden er Adgangen, er Synet, der ved at være den absolute Respekt, kan see Christendommens Mildhed og Kjerlighed og Barmhjertighed. / Den Eenfoldige, der ydmygt bekjender sig at være en Synder, sig personligt (den Enkelte), behøver slet ikke at blive vidende om alle de Vanskeligheder, som fremkomme, naar man hverken er eenfoldig eller ydmyg. Men hvor denne ydmyge Bevidsthed mangler om personligt at være en Synder (den Enkelte) – ja, om der saa forresten var al menneskelig Viisdom og Kløgt i en Saadan, og alle menneskelige Gaver i ham: det skal ham kun lidet baade. Christendommen skal i samme Grad reise sig forfærdelig mod ham og forvandle sig til Afsind eller til Rædsel, indtil han lærer enten at opgive Christendommen, eller ved Hjælp af, hvad der er Intet mindre end videnskabelig Propædeutik, Apologetik o.s.v., en sønderknuset Samvittigheds Qvaler, alt i Forhold til som *han* behøver disse, ad den snevre Vei, gennem Syndens Bevidsthed, at gaae ind i Christendommen.« SKS 12, 79f.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 15

◀ **Aflad fra** : eftergivenhed i forhold til, fritagelse fra.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 26

◀ **betræffende** : vedrørende.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 32

◀ **henflyer til Naaden** : se udgiverens forord til *Indøvelse i Christendom* (213,14).

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 35

◀ **»ogsaa i Forhold til den Brug, man gjør af Naaden.«** : citat fra udgiverens forord til *Indøvelse i Christendom* (213,14).

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 36

◀ **forskyldte** : gøre mig skyldig i.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 40

◀ **for saa at see, hvad den gamle Biskop ... saarede blot sig selv paa Bogen** : SK omtaler ofte biskop Mynsters reaktion på *Indøvelse i Christendom* (1850) som en prøvesten i forhold til kirkens legitimitet (132,60). – **Øienforblændelse**: el. øjenforblindelse, synsbedrag, illusion. – **»ikke en sur Sild værd«**: citat fra første del af *Indøvelse i Christendom*, hvor den falske ærbødighed for Jesus forkastes: »den Ærbødighed er ikke en suur Sild værd, den er Tankeløshed, Skinhellighed, forsaavidt Gudsbespottelse«, SKS 12, 54. – **afgjort**: ubetinget. – **vanhelligt Forsøg**: 213,72.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 42

◀ **Angrebet** : I kladden: »det dødbringende Angreb« (*Pap.* XI 3 B 237,7).

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 67

◀ **Forresten veed jeg meget godt ... hvad han dømte i Dagligstuen** : se journaloptegnelse NB21:121 (132,60), hvor SK beretter, at han mødte hof- og slotspræst Just Paulli på gaden, og at denne fortalte ham, at biskop Mynster om den nys udkomne *Indøvelse i Christendom* havde sagt: »den Bog har forbittret mig meget, det er en vanhellig Leeg med det Hellige«, SKS 24, 72,7-8. SK besøgte Mynster næste dag for at modtage sin formentlige irettesættelse, men Mynster bøjede af.

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 72

◀ **April 1855** : SK har i kladden skrevet »30 april 55« (jf. *Pap.* XI 3 B 237,8).

I trykt udgave: Bind 14 side 213 linje 80